

BAKI DÖVLƏT UNIVERSİTETİNDƏ “EKO MƏKAN” YARADILIB

Bakı Dövlət Universitetində yeni layihə çərçivəsində “Eko məkan” yaradılıb. “Eko məkan”ın açılışında iştirak edən BDU-nun rektoru Elçin Babayev bildirib ki, bu gün Azərbaycan global enerji və ekoloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi və “yaşıl” iqtisadiyata keçid üçün strateji mexanizmlərin işlənilməsi məsələlərində fəal mövqə tutur. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2021-ci il 2 fevral tarixli Fərmanı ilə təsdiq olunmuş “Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər”də “Təmiz ətraf mühit və “yaşıl artım” ölkəsi” beş əsas prioritetdən biri kimi götürülüb.

E.Babayev qeyd edib ki, “Eko məkan” yeni innovativ texnologiya və metodlarla “yaşıl” enerji ilə “yaşıl” qida istehsalı, “yaşıl” atmosferin formalaşdırılması yollarının tələbələrə öyrədilməsi, həmçinin ictimaiyyətin maarifləndirilməsi baxımından böyük əhəmiyyət kəsb edir. BDU-nun ərazisində yaradılmış “Eko məkan” müasir texnologiyaları və ekoloji həlləri xüsusi bir yaşayışa ilə bir araya gətirir. Burada ətraf mühitin müxtəlif ekoloji aspektlərini təhlil etmək və elmi biliklərin praktiki tətbiqinə şərait yaratmaq məqsədilə xüsusi sahələr yaradılıb.

Məkanda yaradılmış Akvaponik sistem (“Aquaponics system”) müasir aqrar texnologiyalarından biri olaraq, suyun təkrar dövriyyəsi üsulu ilə (az su sərf etməklə) yüksək məhsuldarlığa nail olmaq imkanını

laboratoriya şəraitində nümayiş etdirir. İnnovativ üsullarla bitki və balıq yetişdirilməsini özündə birləşdirən tsiklik sistem “Dayanıqlı Kənd Təsərrüfatı” yaşayışını ehtiva edir.

“Eko məkan”da quraşdırılmış mikroyosun Bioreaktoru fotosintez yolu ilə karbon qazından oksigenin alınmasını təmin edir və bioyanacaq, heyvan yemi, bioloji məhsul və s. kimi müxtəlif məqsədlər üçün istifadə edilə bilən biokütlənin formalaşması prosesinin laboratoriya şəraitində izlənilməsinə şərait yaradır.

“Eko məkan”da enerji səmərəliliyini təmin etmək və bərpa olunan enerji infrastrukturunu qurmaq üçün fotovoltaiq çeviricilərdən (“solar panel”) istifadə olunur. Məkanın enerji təchizatı (xüsusi işıqlandırma, müxtəlif elektron ölçmə cihazlarının enerji təminatı, mobil qurğuların enerji qidalandırılması və s.) əsasən fotovoltaiq çeviricilərin bazasında hazırlanmış enerji mənbələrinə əsaslanır. Bu, universitetin ekoloji prinsiplərə uyğun fəaliyyəti ilə yanaşı, tələbələrə enerji səmərəliliyi və ekoloji təmiz enerji texnologiyalarının tətbiqi barədə biliklər verəcək.

“Eko məkan”da ətraf mühitə dair məlumatların rəqəmsal şəkildə alınaraq təhlil edilməsi və tədqiqatların nəticələrinin rəqəmsal platformalar üzərindən paylaşılması məqsədilə rəqəmsal eko informasiya sistemi quraşdırılıb.

Məkandakı “AQMesh” - Hava Keyfiyyətinin Rəqəmsal Monitorinqi Sistemi müxtəlif tipli sensorlar vasitəsilə atmosferdə zərərli maddələrin miqdarını təyin edir, atmosferin çirklilik səviyyəsini anında izləməyə imkan verir.

“Davis Vantage Pro2” - Rəqəmsal Hava Məlumatı Sistemi küləyin sürəti və istiqaməti, külək vasitəsilə havanın soyuma və qızma

indeksi, temperatur, rütubətlik, təzyiq və şəh nöqtəsi kimi parametrləri ölçməyə və xüsusi ekranda mobil tətbiqlər vasitəsilə paylaşmağa imkan verir.

İnteraktiv seminar və təlim sahəsində tələbə və müəllimlərin iştirakı ilə “Eko məkan”da müxtəlif ekoloji maarifləndirmə tədbirləri, təlimlər və praktiki seminarlar keçiriləcək. Qeyd edək ki, “Eko məkan” BDU-nun bir sıra beynəlxalq uğurlara imza atmış Tələbə Elmi-Texni-

ki Yaradıcılıq Mərkəzinin tabeliyində fəaliyyət göstərəcək. Bu Mərkəzdə tələbə və müəllimlər üçün təbiət həsr olunmuş ekotururlar, təbiət yürüşləri və ətraf mühitin müxtəlif ekosistemlərinin öyrənilməsi üzrə tədbirlər, tələbələrin birbaşa iştirakı ilə ekoloji mövzularda elmi-tədqiqat layihələri və təcrübə proqramları, tələbələr arasında ekoloji layihələr üzrə müsabiqələr təşkil olunacaq, ekoloji məsələlərə dair innovativ həll yolları təqdim ediləcək.

Layihə çərçivəsində həyata keçiriləcək tədbirlər yalnız BDU-nun tələbələri üçün deyil, ölkənin ümumtəhsil məktəblərinin şagirdləri və digər ali təhsil müəssisələrinin tələbələri, ümumilikdə geniş ictimaiyyət üçün nəzərdə tutulub. “Eko məkan”da həyata keçiriləcək tədbirlər sayəsində ətraf mühitin qorunması mövzusunda geniş ictimai maarifləndirmə işləri aparılacaq, BDU-nun sosial fəaliyyəti daha da gücləndiriləcək.

“Eko məkan”ın yaşıl sahələrində Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin təqdim etdiyi Hirkan şümşadı (“*Buxus hyrcana*”), Oleandr (“*Nerium Oleander*”), Avropa ərğəvanı (“*Cercis siliquastrum*”), Yapon birgözü (“*Ligustrum japonicum texanum*”), Budaqlı danaya (“*Danae racemosa*”), Həmişəyaşıl başnağacı (“*Viburnum tinus*”), Qərb tuyası (“*Thuja occidentalis*”) və s. kimi nadir bitkilər də əkilib.

Layihə çərçivəsində BDU yalnız yerli ekoloji təşkilatlarla deyil, beynəlxalq təşkilatlarla da sıx əməkdaşlıq etmək niyyətindədir. Bu əməkdaşlıq sayəsində ətraf mühitin qorunması mövzusunda qabaqcıl təcrübələrin Azərbaycana gətirilməsi və yerli ekoloji təşkilatların fəaliyyətlərinin beynəlxalq səviyyədə tanınması üçün zəmin yaradılacaq. Təşkil olunacaq könüllülük proqramları əsasında tələbələrin yerli və beynəlxalq ekoloji fəaliyyətlərə cəlb olunması planlaşdırılır.

Ölkənin şagird, tələbə və gənc tədqiqatçıları arasında yaşıl texnologiyalardan daha geniş istifadənin və elmi-tədqiqatlarda ekoloji yaşayışların tətbiqinin təşviqi, habelə Azərbaycanın “yaşıl” artım ölkəsinə çevrilməsi istiqamətində gənclər arasında əlaqələrin genişləndirilməsi baxımından “Eko məkan”ın çoxşaxəli fəaliyyəti səmərəli olacaq.

Qeyd edək ki, “Eko məkan” dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində BDU ilə “Bayramlı Group”, həmçinin “LU-MUN Holding” və “Azecolab” şirkətləri ilə əməkdaşlıq çərçivəsində ərəsəyə gəlib. Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi layihəyə xüsusi dəstək verib.

İlham İSABALAYEVA